Posudek bakalářské práce

Jméno studentky: Anna Rokosová
Název práce: Mobilita žáků na pražských gymnáziích z pohledu učitelů
Typ posudku: Posudek oponenta

Studentka si pro svoji práci zvolila zajímavé a relativně neotřelé téma: mobilitu žáků na pražských gymnáziích, a to z pohledu učitelů. Hlavní přidanou hodnotu práce je především právě fakt, že jde o relativně neprobádané téma, takže jakékoli poznatky v této oblasti jsou cenné. Celkově je práce zpracována standardně: obsahuje všechny nezbytné části, včetně vlastního, byť malého, výzkumu. Práce má ovšem také jisté nedostatky; některé z nich jsou uvedeny níže.

Studentka si stanovila pět výzkumných otázek (s. 12). Zajímavé je, že ty jsou vesměs explanační, nikoli konceptuální, deskriptivní nebo normativní. Specifikace těchto dalších typů otázek (například, „jak lze nejlépe konceptualizovat mobilitu?“ nebo „jaká je celková míra mobility na gymnáziích“) by pomohla práci lépe strukturovat. Studentka se těmto otázkám pochopitelně také věnuje, byť ne zcela reflektovaně. V důsledku toho pak dochází, mimo jiné, ke konceptuálním nejasnostem. Především není jasné, co se přesně pod mobilitou rozumí. Na některých místech se totiž zdá, že mobilita je zaměňována s předčasnými odchody ze studia, což je ovšem jiný jev. Nejasné mi připadá i teoretické ukotvení práce v teorii sociálního kapitálu. Není zřejmé, proč si studentka vybrala právě tento koncept a jak jí pomohl k pochopení daného jevu. Ostatně sama ukazuje, že sociální kapitál může nabývat různých podob a není jasné, ke které koncepci se přiklání a proč.

Metodologicky se práce opírá o „případovou studii“. Tento výzkumný design je ovšem popsán jen povšechně. Hlavním zdrojem poznatků je pět rozhovorů provedených samotnou autorkou. Studentka věnovala velkou pozornost výběru škol. Již ovšem nediskutuje to, že z důvodu velmi malého výzkumného vzorku a vysoké variabilitě učitelů, nemá takováto procedura z metodologického hlediska valného smyslu. Obecně mi v práci chybí reflexe limitů zvoleného designu. Především pak faktu, že autorka nezmínila skutečnost, že samotný výběr respondentů, totiž učitelů, zcela evidentně představuje pouze jednu perspektivu problému. Není například překvapením, že za zmiňované příčiny jsou zmiňovány faktory jako malá motivace studentů, chování, rodinné zázemí, náročnost výuky atd. Žádný z učitelů ovšem nezvažoval fakt, že by příčiny nemusely být jen na straně rodiny a studentů, ale třeba také na straně školy.

Formální stránka je na odpovídající úrovni. Jazyk práce je jasný. Stylistika ovšem někdy pokulhává. Například první kapitoly práce jsou často psány v budoucím čase („použiji statistická data“), v kombinaci s minulým časem („stanovila jsem si cíle“) a přítomným časem („práce obsahuje“). To celkově působí dost nekonzistentně. V práci je vícero špatných větných spojení, například: „Aktivita a zájem rodiny je v tomto ohledu velmi důležitý.“ (s. 41). Zarazí také to, že některé kapitoly mají jen jednu (sic!) větu, resp. dva řádky. Celkově ovšem nelze říci, že by práce byla „odbytá“. Spíše se projevuje nezkušenost se psaním odborných textů.

Nelze také tvrdit, že práce není přínosná. Souhlasím s autorkou, že jeden z nejvíce překvapivých a zajímavých faktů je naprosto odlišné vidění rozsahu daného problému. Zatímco učitelé považují tento problém kvantitativně za zcela okrajový, statistická data ukazují něco zcela jiného. To je poznatek, který by bylo zajímavé podrobit hlubšímu zkoumání.

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci k obhajobě a hodnotit ji známkou „C“ nebo „D“ v závislosti na průběhu obhajoby.

Otázky k obhajobě:

1. Jaké předběžné implikace vyplývají z vašich zjištění pro systémové nastavení vzdělávací politiky v České republice? Mělo by dojít k nějakým systémovým změnám? Pokud ano, v čem a proč?
2. Jak si vysvětlujete rozpor mezi subjektivním vnímáním míry mobility studentů ze strany učitelů a statistickými daty?

V Praze dne 28.5. 2020

Prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D.